

WASA DAGBLAD

**Gut ba
help p**
Newly discov
for people w

Nytt om Celiaki
Sid 11

LOKALA NYHETER

APOTEKET I TÖYSÄ

**Sömnpillret som försvinner –
Doxepin lämnar hyllorna!**

I det lilla men legendariska apoteket i Töysä råder nu ett ovanligt drama. Doxepin 3 mg, det milda och omtyckta sömnmedlet som hjälpt tusentals nordbor att somna utan tunga biverkningar, är på väg att försvinna – och allt beror på ett apotekarskifte.

I årtal har apoteket tillverkat Doxepin lokalt, med en noggrannhet som gett läkemedlet nästan kultstatus bland både läkare och patienter. Många beskriver det som “den lilla tabletten som gav stora nätter”.

Men nu, när en ny apotekare tillträder, kommer tillverkningen att upphöra. Dock inte omedelbart – förmodligen inte förrän om ett år. Tillverkning av läkemedel kräver tillstånd från myndigheterna, Fimea, och Fimea utfärdar inte längre tillstånd för sådan verksamhet, vilket innebär att när farmaceuten byts ut upphör tillståndet.

Förutom doxepin inkluderade läkemedlen som tillverkades av Töysä även quetiapin, mirtazapin och gagapentin.

Men snart är det slut. Nu tar produktionen i Töysä slut, och beskedet har skapat oro bland användare som inte hittat något lika skonsamt alternativ. En äldre kund uttrycker det dramatiskt: “Det känns som om någon släcker lampan innan jag hinner somna.”

Töysä apotekets version, känd för sin stabila kvalitet och lokala historia, blir nu en del av den farmaceutiska nostalgins arkiv.

“När en trygg rutin försvinner, märks det i varje natt.”

Ny världskarta
Sid 8

Ett äpple per dag ...
Sid 14

I DAG

LEDARE

Låt oss verkligen göra Orwell till fiktion igen

FÅ FÖRFATTARE HAR präglat den politiska föreställningsvärlden lika starkt som George Orwell.

Hans romaner 1984 och Djurfarmen är mer än fiktion – de är kulturella varningsklockor som format hur generationer förstått tyranni, censur och sanningsförvrängning. På senare år har en slogan dykt upp i USA som fångar denna oro i en enda fras: "Make Orwell Fiction Again".

Orden är en lek med Donald Trumps kampanjmotto "Make America Great Again". Men i stället för att blicka bakåt mot en gyllene tid, pekar denna slogan mot en brådskande nutid. Budskapet är tydligt: det som Orwell skrev som dystopiska varningar bör förbli på baksidorna, inte sippra in i vardagen. När människor talar om att göra Orwell "fiktion igen", uttrycker de en oro över att övervakning, desinformation och auktoritära tendenser börjar ligga alltför nära hans beskrivningar.

Sloganen har plockats upp av libertarianska och konservativa grupper som ser den som ett upprop mot statlig övermakt och censur. Men den bär på en bredare resonans. Över hela det politiska spektrumet finns en känsla av att själva sanningen är under press – genom falska nyheter, deepfakes eller so-

ciala mediers ekokammare. Orwell band aldrig förtryck till en enskild ideologi, utan till maktens missbruk. Det förklarar varför hans visioner fortfarande känns smärtsamt aktuella.

Men slogans är inte lösningsgar. För att verkligen "göra Orwell till fiktion igen" krävs handling: att skydda yttrandefriheten, stärka det kritiska tänkandet, hålla ledare ansvariga och bygga transparens i institutioner. Medborgare måste vara vaksamma, inte bara på vad staten gör, utan också på hur företag och teknik styr den information vi tar del av.

Populariteten för denna slogan bör därför inte tolkas som hopplöshet, utan som ett tecken på demokratis livskraft. Den visar att människor fortfarande är uppmärksamma, fortfarande kan namnge faror, fortfarande vägrar ge upp sanningen utan kamp. Orwell skrev sina verk som varningar, inte som profetior. Att hans ord nu ekar i nya former tyder på att hans syfte uppfylls: att väcka oss.

Låt oss därför ta uppmaningen på allvar. Låt oss göra Orwell till fiktion igen – inte genom att glömma hans varningar, utan genom att se till att de förblir litteratur, medan vi väljer en friare och sannare verklighet.

Photo Supplement

STADSTEATERN

Världapremiär : En härlig musikal om Kaija Koos liv på stadsteatern

Om Vaasa hade letat efter lycka på torsdagskvällen, hade den funnits i hela stadsteaterns fulla sal! Premiären av musikalerna Tinkenkäyttö blev en succé. Vackra sånger, en gripande berättelse och briljanta artister svepte med publiken – bokstavligen. I slutet reste sig hela salen, dansade och applåderade entusiastiskt. Kvällen var precis som namnet lovar: vacker, lite oanständig och framför allt lycklig. Om atmosfären på premiären säger dig något om framtiden är det en bra idé att ha telefonen nära till hands vid City Theatres biljettkassa. Plåtskoflickan kan hålla platserna reserverade under lång tid framöver!

MALAX och SUNDOM

Matrobotarna rullar in – snart också i Sundom

De små, sympatiska matrobotarna blir ett allt vanligare inslag i den österbottniska vardagen. I Malax har de redan börjat rulla omkring – och nästa vecka är det dags för Sundom.

Robotarna, som närmast liknar små björnar på hjul, kör försiktigt längs vägarna och följer trafikreglerna noggrant. Deras uppgift är enkel: att leverera matvaror direkt hem till familjer.

I Sundom kan robotarna köra upp till tre kilometer längs de slingrande vägarna. För den som beställer maten innebär det en bekväm hemleverans utan att man själv behöver ge sig iväg till butiken.

NYHETER

Men servicen är inte helt gratis. Kunden betalar en avgift för hemleveransen, medan personalen samlar ihop varorna enligt inköpslistan och ser till att de kommer med på robotens färd.

De små robotarna är därmed ännu ett tecken på hur vardagens tjänster håller på att förändras. Framtidens matleverans kan mycket väl komma tyst rullande längs vägen – på fyra små hjul.

KUNTSI

Magiska ljusvärldar öppnas i Vasa – Marja Piriläs Camera Obscura fängslar

När höstmörkret sänker sig över Vasa tänds en helt särskild ljusmagi på Kuntsi museum för modern konst. Den 19 september 2026 öppnar den omfattande utställningen Marja Pirilä – Camera Obscura, som pågår till den 9 januari 2027.

Marja Pirilä (född 1957 i Rovaniemi) räknas till Finlands främsta fotokonstnärer. I över 30 år har hon arbetat med den århundradegamla camera obscura-tekniken och skapat poetiska, mångbottnade bilder där ljus och mörker, inre och yttre, natur och stad möts. Utställningen visar bland annat den långa serien Interior/Exterior (sedan 1996), I Strindbergs rum från residenset i Frankrike, Milavida från det tomma palatset i Tammerfors och Talking House. Här finns också tredimensionella verk skapade tillsammans med Petri Nuutinen.

Piriläs konst kompletteras av Tapani Rinnes ljudlandskap, och utställningen har valts in i det nationella programmet Konsttestarna. Biljetter: 15/9/0 euro. En fascinerande resa in i ljusets och skuggornas hemliga värld – inte att missa.

Källa: Vaasa.fi / Kuntsi museum för modern konst

STUNDARS

Soldattorpet berättar om en helt annan tid

Hur fungerade det svenska indelningsverket – och hur påverkade soldattorpen det österbottniska samhället? Det får besökarna veta på Stundars museitoursdag den 17 september. Karl David Långbacka berättar om soldattrotens betydelse under svenska tiden. Soldattorpen blev en viktig samhällsinstitution i Österbotten på 1700-talet efter stora ofred-en. Varje rote ansvarade för att hålla en soldat i beredskap och ordna bostad åt honom. Soldattorpet på Stundars är öppet för besökare klockan 13–16. Kläder efter väder rekommenderas – historielektionen äger rum utomhus. Tid och plats: torsdag 17.9 kl. 13–16, Soldattorpet, Stundars, Stundarsvägen 5, Solf. Referens: Stundars.

VÄLFÄRDSOMRÅDEN

ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSOMRÅDE

Kan brottsspiralen brytas? Nytt stöd ger unga en andra chans

När brottet redan är begånget kan hjälpen ändå komma i tid. I Österbotten testas nu en modell där stödet söker upp den unga – inte tvärtom.

Allvarlig ungdomsbrottslighet är ett växande samhällsproblem, men alla unga som hamnar snett är inte dömda till ett liv med kriminalitet. Det är utgångspunkten för Kåppi-projektet, som Österbottens välfärdsområde utvecklar.

Kåppi riktar sig till personer under 30 år som misstänks för eller har dömts för upprepade eller allvarliga brott, exempelvis vålds-, narkotika- eller sexualbrott.

Det speciella är arbetssättet. Den unga behöver inte själv hitta vägen till hjälpen. Hjälparna går dit där den unga befinner sig i vardagen. Kontakten kan också tas snabbt efter ett gripande, i stället för att vänta på att en lång rättsprocess ska bli klar.

77 unga har redan fått hjälp

Projektet startade i augusti 2024 och har hittills haft 77 klienter, nästan en tredjedel av dem minderåriga. Många är pojkar eller unga män, och en del har erfarenhet av ångest och trauma.

Resultaten är ännu preliminära, men signalerna är uppmuntrande. Flera unga har börjat med nya hobbyer eller tagit emot annan hjälp och stöd.

Kåppi samarbetar bland annat med polis, barnskydd och organisationer. Om kontakten bryts försöker personalen aktivt hitta den unga igen.

Projektet har nu fått fortsatt finansiering från justitieministeriet och fortsätter till slutet av 2027.

Målet är enkelt men ambitiöst: att hjälpa unga att lämna kriminaliteten – och samtidigt ge dem en chans att bygga ett helt annat liv.

Källa: Österbottens välfärdsområde,

ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSOMRÅDE

Egenläkare i Österbotten

Slut på jakten efter en ny läkare vid varje besök? Österbottens välfärdsområde bygger nu ut modellen med egna vårdteam och husläkare. Målet är framför allt att patienter som ofta behöver vård ska få en betydligt mer sammanhängande vård.

Egna team har redan arbetat en tid vid hälsocentralen i Vasa. I september börjar förberedelserna i Korsholm och Jakobstad, och pilotverksamheten

startar i januari 2027. Därefter ska modellen stegvis utvecklas i hela Österbotten.

Satsningen har fått 1,7 miljoner euro i finansiering från Social- och hälsovårdsministeriet. Tyngdpunkten ligger på patienter med långvariga sjukdomar och deras vårdkedjor.

Tanken är enkel: patienten hör till ett bestämt team med läkare och vårdpersonal. Den egna läkaren har huvudansvaret, men vid behov kan en annan läkare eller sjukskötare i samma team ta över. Patienten får också kontaktuppgifter till sitt team.

Förhoppningen är att modellen ska minska belastningen på jouren och behovsbedömningen. Erfarenheter från andra områden är positiva – patienter har varit nöjdare och personalen upplevt arbetssättet som mindre belastande.

En gammal tanke får alltså nytt liv: en läkare som känner patienten kan vara värd mycket.

Referens: Österbottens välfärdsområde, pressmeddelande

KIKHOSTA

Kikhostan är tillbaka i Norra Österbotten – här är symptomen du ska ta på allvar

En gammal barnsjukdom gör sig påmind. I Norra Österbotten har kikhosta konstaterats i enskilda fall och i mindre, begränsade epidemier, bland annat i Uleåborg och i den södra delen av välfärdsområdet.

Fallen finns i flera kommuner och sammanfaller med skolstarten, då många luftvägsinfektioner börjar spridas. Men myndigheterna betonar att de flesta förkylningar just nu orsakas av vanliga virus – det är alltså ingen anledning till panik.

Kikhosta orsakas av bakterien Bordetella pertussis och sprids genom droppsmitta. Ett typiskt tecken är långvariga och kraftiga hostattacker. Om man vet att man varit utsatt för smitta och får förkylningsliknande symtom inom en till tre veckor bör man kontakta hälsocentralen eller den digitala vårdcentralen.

För de flesta äldre barn och vuxna är sjukdomen mycket sällan farlig, även om hostan kan bli långvarig. För spädbarn under sex månader kan kikhosta däremot vara allvarlig.

Finland har därför förstärkt skyddet genom vaccination. Sedan 2025 erbjuds även gravida kikhostevaccination som en del av det nationella vaccinationsprogrammet, för att skydda de allra minsta.

Referens: Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

WASA DAGBLAD
Nästan allt Du behöver veta
på 18 sidor
vpress.fi

NYHETER

STUNDARS

Höstmys på Stundars – marknad med traktorer och träkonst

Hösten får sin egen fest på Stundars söndag 20 september. Då ordnas den traditionella höstmarknaden mellan klockan 10 och 15. På området säljs lokala produkter, mat, bakverk och hantverk. Malax hornseptett står för musiken, medan veterantraktorerna får visa upp sina krafter och Sebastian Dahl sina träskulpturer. Den som blir hungrig kan äta lunch på restaurang Hemmer eller ta kaffe och bakverk på Lyckans Café. Samtidigt ordnas en byggnadsvårdsmässa. Besöket kostar inget, men parkeringen kostar tre euro. Hösten har alltså mycket att erbjuda – och traktorerna tänker inte låta sig förbises.

Tid och plats: söndag 20.9 kl. 10–15, Stundars friluftsmuseum, Stundarsvägen 5, Solf.

Referens: Stundars.

MUSEITORS DAG PÅ STUNDARS

När österbottningar lämnade allt bakom sig

SOLF. För många österbottningar började ett nytt liv en gång med ett farväl till hem-bygden. På Stundars museitorsdag den 24 september står emigrationen i centrum. Mellan klockan 13 och 16 kan besökare bekanta sig med utställningen om den stora utvandringen från Österbotten under åren 1870–1920. Berättelserna bygger framför allt på livshistorier från 100 personer från Solf. Amanuens Liselott Nyström Forsén finns på plats och svarar på frågor. Utställningen ger därmed en personlig bild av en tid då många lämnade Finland för att söka framtiden på andra sidan havet. Tid och plats: torsdag 24.9 kl. 13–16, Stundars, Stundarsvägen 5, Solf.

Referens: Stundars.

MALAX

Minnet i centrum när Malax ordnar informationsdag

Vad händer när minnet börjar svikta – och var finns hjälpen? Det är frågor som står i centrum när Malax uppmärksammar internationella alzheimersdagen måndagen den 21 september. En informationsdag ordnas i Övermalax församlingshem klockan 10–12. På programmet finns bland annat hjärnhälsa, livsstil, stöd för personer med minnessjukdom och anhöriga samt information om Minnespoliklinikens tjänster. Det blir också en gemensam frågestund och möjlighet att träffa andra. Arrangörerna vill framför allt förmedla kunskap, hopp och gemenskap. Ingen ska behöva stå ensam när minnet förändras.

Tid och plats: måndag 21.9 kl. 10–12, Övermalax församlingshem. Anmälan senast 16.9.

Referens: Malax kommun.

VINTERAGENT

Du hinner fortfarande bli Vasas vinteragent!

Hur bra fungerar vinterunderhållet egentligen när snön, isen och halkan kommer? Nu vill Vasa stad ha hjälp av invånarna. Staden söker entusiastiska vintermotionärer som kan bli "vinteragenter" och bedöma kvaliteten och tillgängligheten på de viktigaste gång- och cykellederna.

Vinteragenterna rapporterar sina observationer, och informationen används för att utveckla vinterunderhållet. Uppdraget kräver ingen extra motion eller särskilda resor – vanliga promenader, cykelturer och andra vardags- och fritidsresor räcker.

Inför den kommande vintern vill staden dessutom få en bredare bild av hur lätt eller svårt det är att ta sig fram. Därför välkomnas inte bara fotgängare och cyklister utan också personer som använder rullator eller rullstol samt personer med barnvagn. På så sätt kan tillgängligheten bedömas ur flera perspektiv.

Projektet är inte nytt. Vinteragenter har redan följt vinterunderhållet i Vasa under två vintersäsonger. Under säsongen 2025–2026 deltog hela 180 fotgängare och cyklister.

De nya agenterna får utbildning om vilka leder som ska bedömas och vilka kriterier som ska användas. Själva rapporteringen är enligt staden snabb och enkel.

Vinteragentverksamheten ingår i Vasas cykelallians. GRK ansvarar för entreprenaden för det effektiverade vinterunderhållet, medan Sitowise mäter kundnöjdheten med hjälp av vinteragenterna. Vasa stad ansvarar för utbildningar och eventuella träffar.

Den som vill delta ska ansöka senast 20 september 2026. Bland aktiva vinteragenter lottas presentkort ut varje månad. Referens: Vasa stad

MALAX

Gå en tipspromenad – och kanske gå hem som vinnare

Kan man både motionera, lära sig om allemansrätten och dessutom vinna priser? I Ma-lax är svaret ja. Projektet Familjen i rörelse bjuder in till en frågesport längs Majors na-turstig. Den 1,2 kilometer långa leden innehåller åtta frågor som testar kunskaperna om allemansrätten. Det är bara att ta med sig familjen och ge sig ut på stigen. Konceptet är enkelt: lite motion, lite hjärngymnastik och en chans att vinna. Någon större träningsvärk behöver förhoppningsvis inte följa med hem – men en och annan ny kunskap gör det säkert. Plats: Majors naturstig, Malax. Referens: Malax kommun.

MORS DAGMEDALJER

Känner du en mamma som borde få en medalj?

FINLAND. Det är dags att börja tänka på mammorna som gjort något alldeles extra. Förslag till mottagare av 2027 års morsdagsmedaljer ska lämnas in senast den 2 november 2026. Medaljen tilldelas kvinnor som utmärkt sig genom föredömligt arbete för barn och unga samt för familjeliv och föräldraskap. Även insatser inom exempelvis barn-skydds-, ungdoms- och idrottsorganisationer kan vägas in. Kandidaten ska vara minst 40 år. Också biologiska och icke-biologiska barn kan föreslå en mamma, medan andra anhöriga och bekanta kan ta initiativ via en organisation eller myndighet. Medaljen delas ut av republikens president på mors dag 9 maj 2027. Sista dag för förslag: 2.11.2026. Referens: Tillstånds- och tillsynsverket.

WÄRTSILÄ

Sjukhuset som seglar dit vården saknas – Wärtsilä säkrar livsviktig hjälp

När sjukvården inte kommer till människorna får sjukhuset i stället komma till dem. Nu stärks den tekniska beredskapen för två av Mercy Ships viktiga sjukhusfartyg.

Finländska Wärtsilä har tecknat nya serviceavtal med den internationella hjälporganisationen Mercy Ships. Avtalet omfattar en femårig förlängning för Global Mercy, världens största specialbyggda civila sjukhusfartyg, samt ett treårigt avtal för det nya fartyget Africa Mercy II. Båda fartygen har Wärtsilä-motorer.

För Mercy Ships är fungerande maskiner mer än en teknisk fråga – de är avgörande för att fartygen ska kunna nå patienter som annars har mycket begränsad tillgång till avancerad kirurgi.

Avtalen omfattar bland annat reservdelar, service på plats, utbildning av besättningen och digital förebyggande övervakning. Wärtsiläs system Expert Insight använder avancerad analys och artificiell intelligens för att upptäcka möjliga problem innan de leder till driftstopp.

Global Mercy har sex operationssalar och omkring

GALLERIVECKAN

Konsten kommer nära – National Gallery Week öppnar dörrar till 72 gallerier Ett galleri från Vasa finns med

Audiogalleria_Galleriaviikko2025 Foto: Vesa Ranta

I september händer något ovanligt i Finland. Du behöver inte resa till ett museum eller köpa biljett till konst – gallerierna öppnas över hela landet.

Finländsk bildkonst kommer att ha sin egen temavecka i september, då den nationella Galleriveckan hålls från 21 till 27 september 2026. I år kommer evenemanget, som hålls för andra gången, att spridas till så många som 23 orter och 72 konstgallerier.

Målet är ambitiöst men lätt att förstå: målet är att föra konsten närmare vanliga finländare.

Arrangörerna av Gallery Week påminner oss om att det inte krävs kunskap om konsthistoria, fina termer eller en färdig åsikt för att gå in i ett galleri. Det räcker att vara nyfiken.

”Du kan komma och se, uppleva och tolka konst från din egen utgångspunkt,” säger evenemangsarrangörerna.

Förutom utställningar kommer det att finnas överraskningar

Under veckan kommer gallerierna, utöver utställningar, att organisera konstnärsmöten, workshops, föreläsningar, konserter, vernissager och guidade turer, bland annat. Evenemangskalendern inkluderar till exempel en föreläsning av kuratorn Anna Kortelainen i Järvenpää och en experimentell workshop i Kemi med fokus på biomaterial tillverkat av äggskal.

Fokus har också lagts på tillgänglighet. I Lahti kommer galleriet Uusi Kipinä att arrangera en utställningsturné med teckenspråk lördagen den 26 september kl. 13.00.

En av de intressanta aspekterna av Gallery Week är dess mångsidighet. Under samma vecka kan du titta förbi traditionell målning, delta i en workshop eller lära känna experimentell samtidskonst.

Och bäst av allt: som regel är inträdet till konstatställningar och evenemang gratis.

Galleriveckan skapades för första gången 2025. Vid den tiden deltog mer än 70 gallerier i evenemanget, och programmet inkluderade över hundra utställningar och många andra evenemang.

Evenemanget 2026 koordineras av Muu, Finlands Skulptörförbund, Finska Grafikerföreningen, Finska Målarförbundet och Finska Föreningen för Fotografiska Konstnärer. Galleriveckan organiseras med stöd av Konst- och kulturavdelningen.

Så under sista veckan

i september bör du göra ett litet test: gå in i galleriet även om du inte ser dig själv som en konstmänniska.

Du kan bli förvånad över vad du hittar på vägen – och ännu mer över vad verket väcker i ditt eget sinne.

Tid: 21.–27.9.2026
Plats: 23 platser i Finland, 72 gallerier
Entréavgift: fri entré till utställningar och evenemang

Källa: Gallery Week

Ett Vasa-galleri får sitt egen strålkastarljus – Fringe öppnar sina dörrar under Galleriveckan

Det är värt att besöka Smedsbyvgen i Vasa i slutet av september. Fringe Gallery deltar i den nationella Gallery Week och erbjuder en inblick i den mer experimentella samtidskonstvärlden.

När den nationella Gallery Week startar den 21 september 2026 kommer även Vaasa-baserade Fringe att vara närvarande. Galleriet är en av de mer än 70 deltagarna i Finnish Gallery Week och tillför evenemanget ett eget, starkt experimentellt perspektiv.

The Fringe ligger på Sepänkyläntie 2, Vasa, och verkar i samarbete med Filmverkstaden. Galleriets fokus ligger på samtidskonst, särskilt experimentell film, alternativ fotografi, rörlig bild och installationer.

Så det är inte bara ett

vanligt galleri.

Fringe beskriver sig själv som ett konstnärslättgalleri som djärvt söker konstens periferi och nya sätt att kombinera fotografi, film, ljus och material, till exempel. Förutom utställningar arrangerar galleriet även filmvisningar, ljudkonst, liveframträdanden, konstnärstal och föreläsningar.

På lördag, låt oss ta en titt bakom kulisserna

Vasa-programmet under Galleriveckan inkluderar ett särskilt intressant evenemang.

Lördagen den 26 september från kl. 14.00 till 14.45 bjuder Fringe in allmänheten till en kort rundtur bakom kulisserna i galleriet. Rundturen kommer att inkludera en separatutställning av bildkonstnären och experimentfilmskaparen Paola Guzmán Figueroa.

Syftet med evenemanget är att ge publiken en närmare inblick i vad som händer i galleriet – och vilken typ av konst som skapas och presenteras inom dess väggar.

The Fringe aktiviteter passar väl in i idén med Galleriveckan: du kan komma till galleriet utan förkunskap och låta verken överraska dig.

Källa: Fringe Gallery

200 patientplatser. Mercy Ships erbjuder kostnadsfri kirurgisk vård och utbildning av lokal vårdpersonal, framför allt i afrikanska länder.

När fartygen kan hålla kursen och maskinerna fungerar, kan också vården fortsätta.

Referens: Wärtsiläs pressmeddelande, 3.9.2026

Bildtext: Global Mercy™, prototyp för Africa Mercy II, anlände nyligen till Ghana i Västafrika © Mercy Ships

VASA

Vasas salutorget får nytt liv – stor förvandling börjar nästa vår

Illustration: LOCI landskapsarkitekter

Vasas hjärta ska få ett rejält lyft. Om stadsmiljönämnden ger grönt ljus den 9 september kan förberedelserna börja inför en omfattande förnyelse av salutorget. Byggstarten är planerad till våren 2027 och hela projektet ska genomföras i etapper fram till 2029.

Målet är att göra torget till något mer än en plats för torghandel – ett gemensamt vardagsrum för Vasaborna. Här planeras nya lek- och vistelseplatser, planteringar, mer belysning, gungor och olika spelinspirerade aktiviteter. Samtidigt bevaras den livliga torgförsäljningen.

Tillgängligheten ska förbättras med bredare och tillgängliga gångytor, och cykelparkering samt kollektivtrafikens hållplatser får större uppmärksamhet. Planen reserverar också plats för nya torgpaviljonger, där det exempelvis kan finnas café, tillgänglig toalett och förråd för torghandlarna.

Första spadtaget vid Hovrättsplanaden

Arbetet börjar våren 2027 på Hovrättsplanaden. Där kommer bland annat nya planteringar och mindre ”rum” för vistelse att skapas. En särskild detalj blir en stenvägg med ett mönster som föreställer Vasas skärgård enligt den verkliga kartan.

År 2028 står Nedre torget i tur, med aktiviteter för ungdomar och nya kollektivtrafikhållplatser. År 2029 förnyas Övre torget med en skärgårdsinspirerad lekplats för barn.

Planerna bygger på det vinnande tävlings-

NYHETER

KAIJA KOO

Vem är Kaija Koo? Från rädd flicka till Finlands stora popikon

Nu fyller hon 64 år – och samtidigt får hennes liv nytt liv på scenen i Vasa.

Hon är kvinnan bakom några av Finlands mest älskade poplåtar. Hon har fyllt arenor, sålt hundratusentals skivor och blivit en artist som generationer av finländare har kunnat känna igen sig i. Men vägen till toppen var långt ifrån rak.

Kaija Koo, egentligen Kaija Irmeli Kokkola, föddes i Helsingfors den 10 september 1962. I dag fyller hon 64 år. Redan som tonåring började hon uppträda och blev medlem i gruppen Steel City. Under 1980-talet fortsatte hon som musiker och bakgrundssångerska innan solokarriären tog fart.

Det stora genombrottet kom 1993 med albumet Tuulten viemää. Skivan blev en enorm framgång och såldes i omkring 175 000 exemplar – trippelplatina och ett av de mest sålda finländska albumen genom tiderna. Låten Kuka keksi rakkauden blev en klassiker.

Framgången kom emellertid efter svåra år. Kaija har berättat om rädsla och osäkerhet tidigare i livet, och hennes fars död blev ett hårt slag. Musiken blev så småningom både ett arbete och ett sätt att bearbeta livet. Yle har beskrivit hur publiken under genombrottsåren nästan upplevde Kaijas konserter som terapeutiska – många kände igen sina egna sorger och hopp i hennes texter.

Från popstjärna till folkets Kaija

Under 1990-talet följde hit efter hit. Tuulikello, Unihiekkamyrsky, Ope-raatio jalokivimeri och Tinakenkäyttö befäste hennes position. Senare kom bland annat Vapaa, Supernaiset och många andra låtar som blivit en del av den finländska musikkvarden.

Kaija Koo har också

lyckats förnya sig. Hon har deltagit i Vain elämää och fortsatt att locka stora publikskaror långt efter sitt första genombrott. År 2023 skrev hon historia när hon uppträdde inför omkring 39 000 personer på Helsingfors Olympiastadion – som första finländska kvinnliga soloartist att göra en egen konsert där.

Nu blir hennes liv musikal

I Vasa får Kaijas historia nu en helt ny form.

Tinakenkäyttö – en musikal om Kaija Koo:s liv hade urpremiär på Vasa Stadsteaters Romeo-scen i den 10 september. Föreställningen blandar verkliga händelser och fiktion och följer Kaija från barndomen genom svårigheter och genombrott till livet som superstjärna.

Tre olika skådespelare

gestaltar Kaija i olika åldrar. Marika Huomolin spelar den vuxna Kaija, Mari Hirvi den unga Kaija och barnrollerna delas av Elsa Paaavola, Vilja Penttilä och Amelia Dams. På scenen finns dessutom en ensemble på omkring 20 personer och ett sexmannaband. Regissör är Marco Bjurström.

Musikalen innehåller bland annat Tinakenkäyttö, Vapaa, Kuka keksi rakkauden och Supernaiset.

Men filmen kom först

Kaijas liv nådde också bioduken i februari. Selma Vilhunens film Kaunis rietas onnellinen hade premiär den 18 februari 2026. Oona Airola spelar Kaija och filmen skildrar vägen från osäkerhet och sorg till genombrott och stjärnstatus.

Och berättelsen fortsätter på konsertscenerna.

I höst ger Kaija Koo sin stora Tuuleen piirretyt vuodet-arenaturné. Hon uppträder bland annat i Tammerfors på Nokia Arena den 23 oktober och i Helsingfors på Veikkaus Arena den 30 oktober. Därefter väntar Kuopio, Uleåborg och Lahtis. Turnén markerar dessutom 40 år som artist.

Från en osäker ung kvinna till en av Finlands mest etablerade popartister – Kaija Koo:s berättelse verkar långt ifrån färdig.

Källa: Vasa Stadsteater, Solar Films, Warner Music Finland och Yle

Bild: Tuonas Vitikainen, Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

NYHETER

bidraget ”Vaasan helmi – Vasas pärla” från 2022. Invånarnas synpunkter har också påverkat slutresultatet. Bland annat slopades den tidigare planerade dimlekinstallationen på grund av tekniska svårigheter och kostnader.

Från traditionell marknadsplats till levande stadsrum – Vasas salutorget är på väg mot en helt ny era.
Källa: Vasa stad, 4.9.2026.

VASA

Nya cykelservicestationer – fixa cykeln på vägen

Tre nya cykelservicestationer har öppnats i Vasa. Här kan du gratis pumpa däck, dra åt muttrar och göra mindre justeringar mitt under turen. Verktygen sitter fast med vajer och områdena har kameraövervakning. Stationerna finns vid: • Metviksparken (Träskgatan 11, intill Café Metviken) • Strampens parkering i Inre hamnen (Strandgatan 7) • Cykelgaraget vid Resecentret (Bangatan 14) Cykeln hängs upp i ett reparationsställ för bekväm service. En satsning som svarar på invånarnas önskemål och gör cykling ännu smidigare.
Källa: vaasa.fi

KORSHOLM

Hållbarhetskväll med smak av Korsholm – lokala råvaror står i centrum

Kan en kväll med god mat också bli en lektion i framtidens hållbara val? Det hoppas Korsholms kommun när det allra första Hållbarhetsforumet arrangeras den 24 september.

Forumet hålls klockan 18–19.30 i D-aulan på Korsholms bildningscampus och är en del av kommunens hållbarhetsarbete under Hållbarhetsveckan.

Årets tema är mat. Under rubriken ”Matprat” diskuteras varför ekologiska och närproducerade råvaror kan vara intressanta val – men också vilka utmaningar som finns. Frågan belyses från flera håll: lantbruket, kommunens matservice, restaurangbranschen, skolträdgårdarna och den lokala livsmedelsproduktionen.

Bland deltagarna finns SLC vd Anna Bertills, Korsholms kosthällschef Marcus Åkerblom, restaurangägaren Emmelie Norrgård, projektsakkunniga Ulrica Taylor och den lokala ekoproducenten Tobias Mara. Kvällen avslutas med en panel-

NYHETER

PÖLEN

Programmet för Pölen är färdigt: det utlovas magi, äventyr, musik och bläckfiskar

Evenemangshelheten Pölen - Barnens kulturveckor, som produceras av Vasa stads kultur- och bibliotekstjänster bjuder igen på många aktiviteter och upplevelser för barnfamiljer under hela oktober.

Pölen är fylld med workshoppar, barnkonst, konserter, dans och sång, sagostunder och museirundvandringar. Pölens program ordnas för barnfamiljer, småbarnspedagogiken och åk 1-6 i olika delar av staden. Största delen av programmet är avgiftsfritt.

Magisk invigning 1.10 kl. 17-19.30 på huvudbiblioteket

Pölen inleds 1.10 på förmiddagen med Trollkarlen Karis öppningsturné för eleverna i Suvilahden koulu och barnen i Teeriniemen päiväkoti. Turnén bjuder kulturtjänsterna på. På Vasas museers förevenemang kan daghem och skolor delta i konstworkshoppar.

På invigningsevenemanget för hela familjen 1.10 kl. 17.00-19.30 på huvudbiblioteket uppträder Trollkarlen Kari kl. 18.00. I invigningsprogrammet ingår dessutom dans, öppning av Studio Pölen, rymningsspelet I stormens öga och många andra trevliga program.

Under invigningen presenteras TaiKons gemenskapskonstverk och i det kan man delta under hela Pölen. På huvudbibliotekets barnavdelning firas på många olika sätt Nalle Puhs 100-åriga resa. Skrivkampanjen En liten ramsa, som hör till den verksamhet som ordnas av välfärdsenheten, bjuder in till att göra ramsor. Gott humör ger olika uppgiftspunkter på bibliotekets gård och så går det också att lämna ett flaskpostmeddelande till biblioteket.

Namntävling för havsvidundret och Valfabetet - Vasas eget alfabet

Eleverna i Kristillinen koulu gjorde senaste år en fin maskot till Pölen, ett havsvidunder som var fem meter högt. Namntävlingen för havsvidundret öppnas 1.10 och den avslutas 15.10. Mellan deltagarna utlottas bokpriser.

Havsvidundrets namnsdagsfest firas vid ett evenemang för hela familjen lördag 17.10 kl. 10.30-13.00 i Dramasalen på huvudbiblioteket i form av historieberättande och havsäventyr både inom och utomhus.

När Vasa fyller 420 år är det dags att skapa ett eget alfabet för Vasa. Därför sammanställs 2.10 kl. 14.00-16.30 tillsammans

ett Valfabet i Dramasalen på huvudbiblioteket.

I Studio Pölen trivs hela familjen

Under oktober månad kan man måla på egen hand i Studio Pölen (i Matilda-rummet), som är öppet under bibliotekets öppettider. Där visas daghemmen Hamnparkens och Lilla Kaserns och ungdomsservicens sommarkonstnärers verk och dekorationer. I Studio Pölen finns dessutom möjlighet att skapa konst på egen hand eller spela Pölen-brädspelet, som eleverna i Hietalahden koulu har utvecklat. Man kan också lösa rymningsspelet I stormens öga, som planerats av klass 6 A i Länsimetsän koulu.

Sång i Pölen: allsångskväll med barnsånger

Pölen bjuder också in till att sjunga barnsånger tillsammans. Dragspelskan Aila Ala-Aho leder allsången under höstlovet 15.10 kl. 18-19.30 i Dramasalen på stadsbiblioteket. Då pysslas också rytminstrument ihop, så det lönar sig att ta med en egen liten burk.

Konstplask - lördagar för barnfamiljer på huvudbiblioteket

Konstplasken bjuder på oförglömliga kulturupplevelser för barnfamiljer.

3.10 kl. 10.30-13.00 be-

kantar vi oss tillsammans med näbbmusen Vips med höstskogen och dess djur och växter. Vid Kvarkens naturskolas uppgiftspunkter är det aktiviteter inne och ute.

10.10 kl. 10.30 och kl. 12.00 under konserterna Pölens rytmer får deltagarna bekanta sig med speciella instrument och spelsätt under ledning av multiinstrumentalist Julius Rantala: kl. 10.30 presenteras konserten på finska och svenska och kl. 12 på engelska. I en workshop kan man mysa med vattenmålning.

Målet med Pölen är att erbjuda barn och familjer en möjlighet att skapa och uppleva konst. Ett omfattande nätverk av aktörer som har verksamhet för barn och familjer är med om att planera och genomföra programmet. Dessutom deltar småbarnspedagogiken och skolor i genomförandet av Pölen och till dem riktar också programutbud. I Studio Pölens Önskepöl kan hälsningar och önskemål lämnas in för kommande Pölar.

Hela programmet publiceras på Vasa stads kulturtjänsters sidor: vasa.fi/pol.

Vasa stad, pressmeddelande 28.8.26

NYHETER

diskussion.

Och det blir inte bara prat. Stormossen ordnar en lekfull sorteringsutmaning och berättar om förändringarna i avfallshanteringen 2027. Dessutom delas priset Årets hållbarhetsgärning 2026 ut.

Kvällens kanske godaste överraskning blir smakprover tillredda av råvaror från kommunens skolträdgårdar.

Hållbarhet på Korsholmsvis: konkret, lokalt - och gärna med nå

Referens: Korsholms kommun

MALAX

Jubileum i Malax: Världsarvet Kvarken fyller 20 - nu fylls Bergö av äventyr!

I september sprakar det till i Malax när världsarvet Kvarken firar 20 år med en fullspäckad jubileumsvecka. Den unika skärgården, som tillsammans med Höga Kusten i Sverige står på Unescos lista sedan 2006, bjuder på allt från vandring och föreläsningar till vikingaskepp och rymningsspel. Hela perioden 12-20 september finns en tipsrunda längs den 3,5 kilometer långa södra Bergö-vandringsleden. Alla åldrar kan delta och tävla om fina priser.

Måndagen den 14 september visar fotografen Rasmus Söderholm bilder under "Kultur och natur - Kvarken 20 år" i Bergö församlingshem. Onsdagen den 16 september berättar Per-Erik Berglund om farleder, lots- och livräddningsstationer på samma plats. Båda tillfällena är gratis och öppna för alla. Tisdagen den 15 september föreläser Ann-Sofi Backgren om "Starke prästen" och torsdagen den 17 september visar Christoffer Björklund "Kvarken i ord och bild" i Malax kommungård. Båda kostar 15 euro och kräver anmälan via Malax-Korsnäs medborgar-institut. Fredagen den 18 september blir det aktivitetseftermiddag vid Bredhällan med vikingaskeppet Stormögha, ny pontonbastu, rymningsspelet "The Eagle has Landed" och mini-golf. Lördagen den 19 september hålls Bergö skärgårdsmarknad och söndagen den 20 september guidad tur med naturguide Tuija Warén. Kom och firat vårt gemensamma unika arv! Källa: malax.fi Närmare uppgifter och anmälningar: <https://www.malax.fi/nyheter/fira-varldsarvsveckan-i-malax-1220-9>

TV

MTV

Nainen joka katosi - Kvinnan som försvann - den finska thrillern som börjar med en kärlekshistoria och slutar i ett mysterium

NYHETER

NY VÄRLDSKARTA

Världen ser annorlunda ut nu: FN stöder en ny karta som äntligen visar Afrikas verkliga storlek

I generationer har miljontals skolbarn stirrat på samma välbekanta världskarta. Europa ser framträdande ut, Grönland verkar enormt – och Afrika verkar förvånansvärt litet.

Nu förändras den bilden.

Den 4 september 2026 godkände FN:s generalförsamling i New York med stor majoritet en resolution som främjar ett nytt sätt att skildra världen: projektionen om lika jord. Omröstningen var slående – 164 länder stödde resolutionen, sex avstod och endast USA röstade emot.

Afrika får sina sanna proportioner

Problemet är inte att den gamla kartan helt enkelt är ”fel”. Den är en konsekvens av att försöka platta ut vår sfäriska planet på ett papper.

Den berömda Mercator-projektionen, skapad av den flamländske kartografen Gerardus Mercator 1569, var främst utformad för navigation.

Den har en viktig fördel: riktningar som är användbara för sjömän kan representeras på ett praktiskt sätt.

Men det finns en dramatisk bieffekt. Markområdena blir alltmer överdrivna mot polerna.

Resultatet kan bli häpnadsväckande. Afrika är ungefär 14 gånger större än Grönland, även om de på en traditionell Mercator-karta kan se förvånansvärt lika ut i storlek.

Equal Earth-projektionen, utvecklad 2018 av kartograferna Tom Patterson, Bojan Šavrič och Bernhard Jenny, är utformad för att bevara kontinenternas relativa arealer mycket mer exakt. Afrika framstår därför plötsligt som mycket mer imponerande, medan Europa, Nordamerika och Ryssland förlorar en del av sin välbekanta visuella dominans.

Mer än bara en karta Förespråkare hävdar att kartor påverkar hur människor förstår världen. En förvrängd bild, som upprepas i klassrum och media i årtionden, kan omed-

vetet påverka vår uppfattning om vikten och storleken på olika regioner.

Togo ledde FN-initiativet, som stöds av Afrikanska unionen. Togo har sagt att man planerar att införa den nya projektionen i skolans geografimaterial före slutet av 2026.

Men det finns en viktig hake: FN-resolutionen är inte juridiskt bindande. Mercator kommer inte plötsligt att försvinna, och den

förblir användbar för navigering.

Ändå har något betydelsefullt hänt i New York den 4 september 2026. Världen har officiellt uppmuntrats att se på sig själv på ett annat sätt.

Och kanske är den största överraskningen denna: Afrika var aldrig litet. Vår karta fick det helt enkelt att se ut så.

KARTOR Tom Patterson, Equal Earth. Wikipedia Commons, Public Domain

NYHETER

Kaikki näyttää aluksi lähes liian hyvältä olakseen totta. Kesäyö, yllättävä kohtaaminen ja kaksi avsnitten släpptes samma dag, det tredje kom 27 augusti och det fjärde och sista, Mauras demoner, den 3 september. Serien spelades in under sommaren i Åbo.

Historien börjar i Helsingfors. Aaro möter den mystiska Maura under en sommarnatt. De dras snabbt till varandra och Maura föreslår en båttur. Men nästa morgon är hon borta.

Aaro börjar leta efter henne – och upptäcker snart att nästan ingenting av det Maura berättat verkar vara sant.

Vad som först ser ut som en romantisk historia förvandlas till ett mörkt mysterium. Tre berättarlinjer vävs gradvis samman och leder tillbaka till ett brott i det förflutna. Det som hände då har fortfarande makt över människorna i nutiden.

I huvudrollerna ses Saga Sarkola, Johannes Holopainen, Oona Airola och Pekka Strang. Regissör och manusförfattare är Simo Halinen själv.

Halinen har beskrivit serien som en thriller som inte bygger på ständig action. I stället ska spänningen växa långsamt, scen för scen, genom blickar, tystnader och skådespelarnas finstämda arbete.

Romanen hade redan fått ett starkt mottagande

Boken gavs ut 2022 och fick Finlands Deckarförenings debutdeckar-utmärkelse 2023. Juryn berömde bland annat hur Halinen kombinerar brott och spänning med ensamhet, besvikelse och längtan efter att hitta en annan människa.

En bokrecensent beskrev romanen som en berättelse som snabbt griper tag i läsaren och bygger en hotfull stämning.

Nu får berättelsen en ny chans att överraska – den här gången på skärmen.

Frågan som hänger kvar är enkel men obekvämlig: Vem är Maura egentligen – och vad är det hon försöker fly ifrån?

Källor: MTV Pressi, Suomen Dekkariseura, Kirsin kirjanurkka

INTERNATIONAL NEWS

CASPIAN SEA

Shadow War Spills into the Caspian Sea

Tensions between two distant conflicts edged closer this summer when Ukrainian forces struck vessels linked to Iranian military supplies heading to Russia across the Caspian Sea. One Iranian commercial ship was hit, killing a sailor, according to Tehran, while Kyiv claimed the cargo included equipment destined for the Russian war effort. Diplo-mats quickly intervened to prevent open retaliation, but the incident highlighted how arms flows and intelligence sharing between Moscow and Tehran are drawing the Ukraine and Iran wars into overlapping flashpoints. Analysts warn that further strikes in this landlocked waterway could force major powers into direct confrontation spanning Eurasia. For an evening paper, the episode underscores the growing risk that regional wars no longer stay contained. Based on reports from international diplomatic and security sources, July–September 2026.

SAUDI ARABIA
Pipeline Blackout Rattles
Global Oil Routes

Saudi Arabia abruptly shut its East-West pipeline after drones launched from

Iraqi terri-tory struck sections of the line, injuring several people. The pipeline is a key alternative route that bypasses the contested Strait of Hormuz, making the closure especially sensi-tive amid the ongoing US-Israeli campaign against Iran. Simultaneously, Yemen’s Houthi forces seized a strategic island controlling approaches to the Bab el-Mandeb Strait, tightening their grip on another vital shipping artery. Energy markets reacted with sharp price spikes as traders feared cascading disruptions to crude and refined products. Eve-ning readers watching fuel costs will note that these twin developments place fresh press-ure on global supply chains already strained by months of conflict. Drawn from energy ministry statements and regional security updates, September 2026.

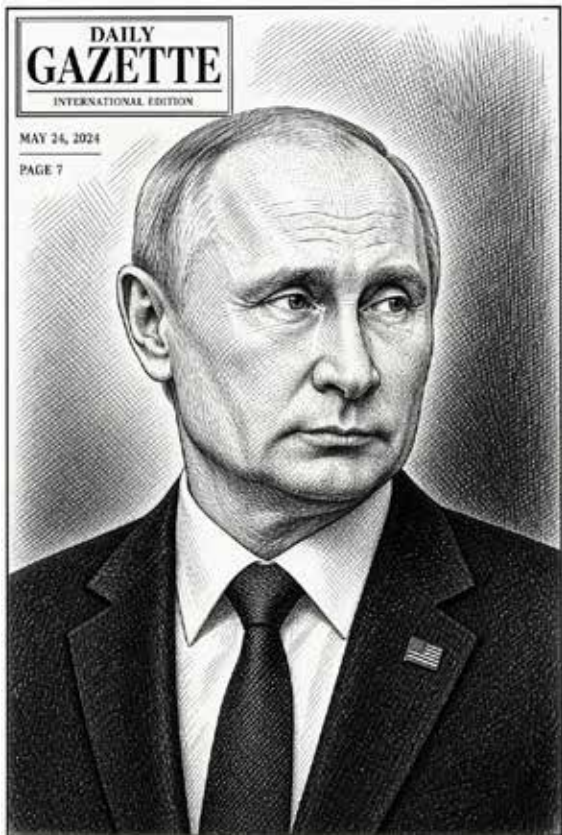
DONALD J TRUMP
Trump Eyes Midterm Finish
Line for Iran Conflict

US President Donald Trump has floated a new timeline for the war against Iran, sug-gesting hostilities could wind down after the November midterm elections. He accused Tehran of trying to influence the American vote while warning against activity at a hea-vily fortified underground nuclear site. The conflict, now in its seventh month, has seen renewed exchanges of strikes on naval forces and oil tankers, with Washington enforcing a blockade and Iran responding with ballistic missiles. Domestic inflation and higher

fuel prices have complicated the political picture. For evening audiences, the remarks signal that electoral calculations may increasingly shape battlefield decisions in the Middle East. Compiled from presidential comments and official briefings, early September 2026.

VLADIMIR PUTIN
Putin Doubles Down on
Ukraine and Support Tehran

Russian President Vladimir Putin used a regional summit appearance to reaffirm

INTERNATIONAL NEWS

intensi-fied strikes on Ukraine and continued backing for Iran. Meeting Iranian President Masoud Pezeshkian, he praised Iranian resilience and pledged practical assistance amid the US-Israeli campaign. On the Ukrainian front, Moscow faces Ukrainian drone attacks on energy infrastructure and shipping, while Russian forces press ahead with ballistic missile barrages that have left cities rotating power. Putin dismissed talk of a new dome-stic draft after upcoming elections. The dual commitments illustrate how the two wars reinforce each other, complicating any quick diplomatic off-ramp. From Kremlin statements and summit coverage, September 2026.

BRICS

BRICS Leaders Gather Amid War and Energy Strain

Leaders from Brazil, Russia, India, China, South Africa and newer members including Iran convened in New Delhi for a summit overshadowed by Middle East fighting and soaring energy prices. Iranian President Pezeshkian’s presence highlighted the bloc’s attempt to present an alternative to Western-led order, yet internal differences over the Iran conflict and oil market shocks tested unity. Discussions focused on stable energy supplies, alternative payment systems and calls for diplomacy. With Brent crude recently topping key psychological levels, the gathering offered a stage for emerging economies to voice frustration at supply disruptions. Evening readers will watch whether the summit produces any concrete coordination or remains largely symbolic. Based on diplomatic reporting from the New Delhi summit, September 2026.

RED SEA

Houthis Tighten Grip on Red Sea Chokepoint

Yemen’s Houthi movement completed a rapid advance along the Red Sea coast, seizing Perim Island and surrounding positions that overlook the Bab el-Mandeb Strait. The gains give the Iran-aligned group greater ability to threaten commercial shipping between the Red Sea and the Gulf

of Aden. Saudi Arabia, already dealing with the pipeline clo-sure, has sought but not received direct US military assistance against the new threat. International shipping companies are rerouting vessels, adding days and costs to jour-neys. The offensive marks the Houthis’ most significant territorial expansion in years and adds another layer of risk to already fragile energy corridors. From regional military assessments and shipping advisories, September 2026.

NORTH KOREA North Korea Tests Missiles as Allies Drill

North Korea launched a series of short-range ballistic missiles from the Wonsan area into the Sea of Japan, South Korean and US monitors reported. The firings came immedia-tely after the United States, South Korea and Japan concluded joint military exercises that Pyongyang views as rehearsals for conflict. The launches did not pose an immediate threat to US territory or allies but served as a pointed demonstration of readiness. Ana-lysts see the timing as both a protest and a signal that the North continues refining its mis-sile forces amid broader global tensions. For an evening paper, the episode is a

reminder that East Asian flashpoints remain active even as attention focuses elsewhere. According to South Korean Joint Chiefs and US Pacific Command statements, 12 Septem-ber 2026.

UKRAINE

Aid Lifeline and Winter Worries for Ukraine

Canada announced a new air-defence package worth hundreds of millions of dollars for Ukraine as Kyiv warned of critically low stocks of Patriot interceptors. Russian ballistic missile and drone attacks have intensified, forcing hospitals to rotate power and leaving civilians in danger. Ukrainian forces continue long-range strikes on Russian energy and logistics targets, while diplomatic contacts between Washington and Moscow remain in-termittent. With winter approaching, energy infrastructure remains a priority for both sides. Evening readers following the conflict will note that external military support is still decisive in preventing further degradation of Ukrainian defences. Drawn from Canadian government announcements and Ukrainian official updates, September 2026. Images: Grok.com

CELIAKI

CELIAKI

Nya forskningsfynd väcker hopp: Kan bakterier i magen hjälpa oss mot gluten?

För personer med celiaki kan en smula gluten vara mer än ett kostmisstag. En liten mängd från en restaurangmåltid, en skärbräda eller felaktig märkning kan räcka för att sätta igång en immunreaktion.

Men nu kommer ett forskningsfynd som väcker försiktig optimism.

Forskare har identifierat två tidigare okända enzymer från bakterier i människans tarm som i laboratorieförsök kan bryta ner särskilt svårsmälta delar av glutenprotei-net. Resultaten publicerades den 31 augusti 2026 och kan på sikt öppna dörren till en helt ny typ av skydd för personer med celiaki.

Jakten började i tarmens bakterievärld

Forskarna letade efter användbara enzymer bland gener från bakterier i människans tarm. Av mer än 200 möjliga kandidater valdes två ut för närmare undersökning.

Det ena enzymet kom från bakterien *Segatella copri*, det andra från *Stenotrophomonas maltophilia*. I laboratoriet kunde de angripa olika delar av gliadin – en central del av gluten.

Och det riktigt intressanta kom därefter.

När glutenfragmenten först behandlades med enzymerna verkade de orsaka mindre skada på den så kallade tarmbarriären i odlade tarmceller. Även nivåerna av det in-flammatoriska signalämnet interleukin-6 minskade.

Det betyder inte att forskarna har hittat ett nytt läkemedel. Studien har ännu inte tes-tats på människor, och det är därför alldeles för tidigt att börja äta vanligt bröd och hoppas på att ett enzym ska rädda situationen.

För personer med celiaki är en strikt glutenfri kost fortfarande den etablerade behandlingen.

Källa: Harnessing gut microbiome enzymes: *Segatella copri* and *Stenotrophomonas maltophilia* prolyl peptidases degrade gliadin peptides and improve epithelial barrier function in a celiac disease model

Authors: Bhagyashree Karmarkar
<https://doi.org/10.1128/spectrum.03214-25>

VASA UNIVERSITET

Vasa Universitets rektor: Här finns nyckeln till Finlands framtid

Minna Martikainen, rektor vid Vasa universitet. Foto: Vasa universitet. Bild fritt tillgänglig.

Kunskap kan bli Finlands viktigaste konkurrensfördel – om landet vågar investera i den. Det var det tydliga budskapet när Vasa universitets läsår öppnades.

Rektor Minna Martikainen pekade på forskning och högklassig utbildning som grunden för nya innovationer, högre produktivitet och ett Finland som klarar att förnya sig.

– Ekonomisk tillväxt får inte stoppas av att Finland saknar den kompetens som behövs, framhöll Martikainen vid läsårets öppning den 7 september.

Samtidigt står Finland inför svåra ekonomiska beslut. Enligt Martikainen behövs en balanserad offentlig ekonomi, men besparingar bör inte undergräva den långsiktiga grunden för tillväxt. Universitetens grundfinansiering och indexfinansiering bör därför tryggas.

Det finns också positiva besked. Regeringens budgetförslag för nästa år innehåller 3,4 miljarder euro för forskning och utveckling, 230 miljoner mer än i år. Vasa universitet får dessutom en miljon euro för att stärka sin forskningsinfrastruktur.

Universitetet är för tredje året i rad Finlands största utbildare inom ekonomiska vetenskaper. Den nya EQUIS-ackrediteringen placerar universitetets handelshögskola bland de tre procent bästa i världen.
Källa: Vasa universitet

ÅBO AKADEMI

Vasas AI-forskning får ny kraft – Johan Pensar blir professor

Johan Pensar har utnämnts till PS Fellow, ELLIS PI och biträdande professor i artificiell intelligens vid Åbo Akademi. Han är placerad i Vasa.

Foto: Åbo Akademi/ Catrin Sandvik

Artificiell intelligens förändrar världen i rasande fart. Nu förstärker Åbo Akademi sin AI-forskning med Johan Pensar, som har utsetts till biträdande professor i arti-

ciell intelligens.

Pensar blir en del av Åbo Akademis satsning på informationsteknologi och AI. Tjänsten är en tenure-track-tjänst, vilket innebär att universitetet satsar långsiktigt på hans akademiska utveckling.

Hans forskningsbakgrund finns bland annat inom statistik, sannolikhetsmodeller och maskininlärning. Pensar har publicerat forskning om bland annat Bayesianska beslutsmodeller och grafiska modeller – metoder som kan hjälpa datorer att hantera komplicerade samband och osäker information.

AI blir allt viktigare

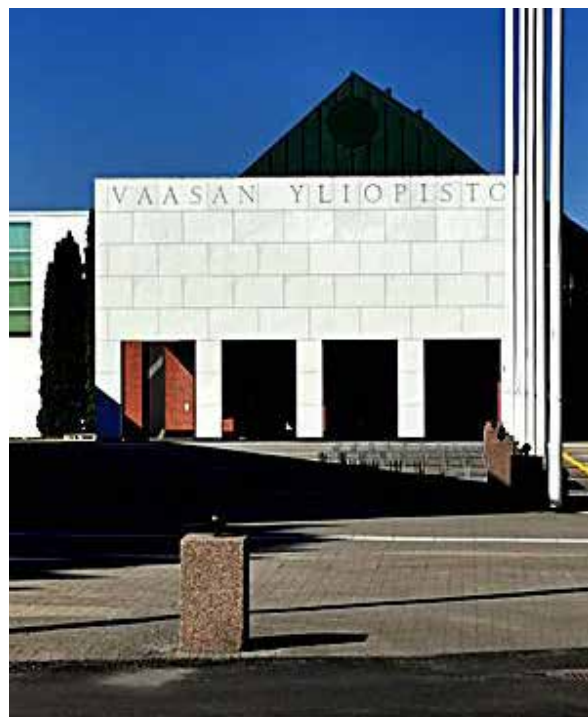
Utnämningen kommer samtidigt som Åbo Akademi bygger upp sin internationella AI-profil. Universitetet har rekryterat flera forskare inom området och är en del av ELLIS Institute Finland, ett nationellt forskningsinstitut som ska stärka Finlands position inom artificiell intelligens och maskininlärning.

För Finland är satsningen viktig. AI används redan inom exempelvis medicin, industri, språk och beslutsstöd – och utvecklingen väntas fortsätta snabbt.

Johan Pensars nya roll blir därför en del av en större fråga: hur ska Finland se till att både förstå och utveckla framtidens intelligenta teknik?
Källa: Åbo Akademi.

VASA UNIVERSITET

När krisen slår till kan Finland behöva sina frivilliga – Vasa leder storsatsning

Vad händer när samhället skakas av en allvarlig kris? Då är det inte bara myndigheterna som måste vara redo. Tusentals frivilliga och föreningar kan bli en avgörande resurs.

Nu ska deras betydelse undersökas i en ny nationell forskningssatsning som leds av Vasa universitet. Projektet KAMUT har beställts av statsrådets kansli och ska analysera hur medborgarorganisationer kan bidra till Finlands övergripande säkerhet och krisberedskap.

I forskningskonsortiet ingår Vasa universitet, Laurea yrkeshögskola, VTT, Pellervo ekonomiska forskningsinstitut PTT och Lapplands universitet.

Forskarna vill bland annat ta reda på när organisationerna kan hjälpa myndigheterna, hur deras beredskap fungerar och vilka resurser som faktiskt finns tillgängliga när krisen kommer. Även det ekonomiska värdet av organisationernas insatser ska bedömas.

En viktig fråga är också juridiken: vilka möjligheter och gränser sätter grundlagen för frivilligorganisationernas deltagande?

Projektet kombinerar dokumentstudier, intervjuer, enkäter och workshoppar. Resultaten ska kunna användas när Finland utvecklar sin beredskap inför framtida störningar och kriser.

Projektet inleddes i juni 2026 och pågår till juni 2027. Arbetet leds av forskningsdirektör Petri Uusikylä vid Vasa universitet.

Tid och plats: Forskningsprojektet pågår nationellt juni 2026–juni 2027, med Vasa universitet som koordinerande universitet.
Källa: Vasa universitet

TAMMERFORS UNIVERSITET

Glöm det dyra biologiska ålderstestet? Vågen och måttbandet kan berätta mer

Bild: Sari Laapotti/Tammerfors universitet

Kan framtidens hälsa bedömas utan ett dyrt laboratorietest? Enligt en studie från Tammerfors universitet finns en förvånansvärt stor mängd information fortfarande tillgänglig med ganska vardagliga verktyg. I studien förutsade kroppsmassindex, midjeomfång, rökning och alkoholkonsumtion senare sjuklighet hos medelålders personer bättre än de epigenetiska biologiska åldersmåtten som ingick i studien.

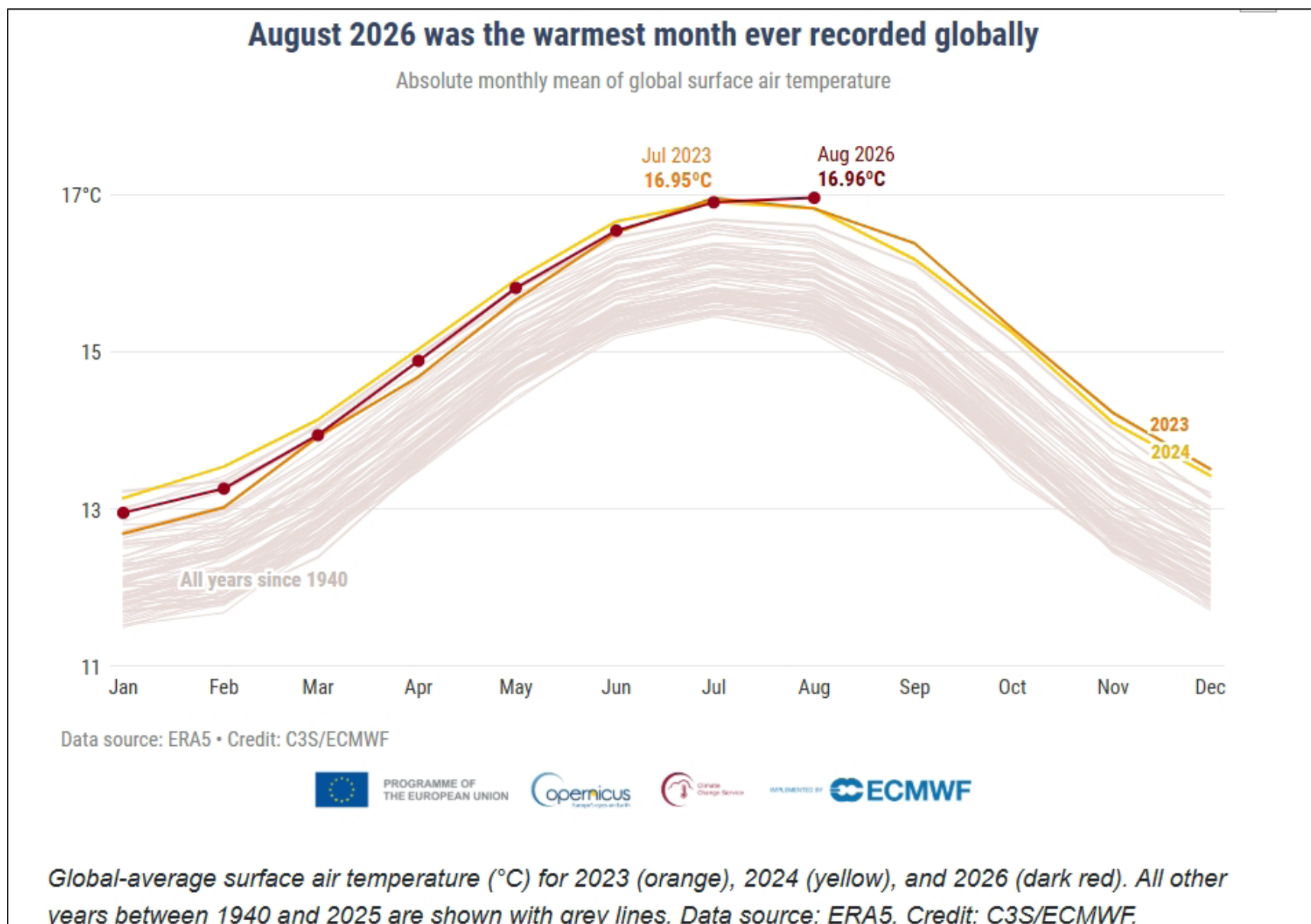
Epigenetiska så kallade biologiska klockor syftar till att uppskatta hur gamla de biologiska egenskaperna hos mänskliga celler och vävnader är. De erbjuds nu också till konsumenter, och testerna kan kosta hundratals euro. Studien använde en omfattande LASERI-uppföljningsstudie. Studien inkluderade 1108 personer i åldern 34–49 år vid studiens början och följdes i 7–9 år.

Forskarnas budskap är ganska jordnära: innan du betalar för en avancerad biologisk åldersmätning kan du vilja titta på din vikt, midja och livsstil.
Källa: Tammerfors universitet, 18.8.2026

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Copernicus: Världen slog nytt värmerekord – augusti blev den hetaste månaden någonsin

Sommaren är över. Men värmen verkar inte ha fått beskedet.

Augusti 2026 blev enligt EU klimat-tjänst Copernicus den varmaste augustimånaden som någonsin uppmätts – och dessutom den delat varmaste månaden över huvud taget. Den globala medeltemperaturen på land och över hav nådde 16,96 grader. Det är exakt på rekordnivå med juli 2023, då temperaturen låg på 16,95 grader. Skillnaden är mindre än en hundraedels grad.

Men bakom den nästan osynliga temperaturskillnaden finns ett desto större budskap.

Över 1,5 grader

Augusti låg 1,65 grader över den uppskattade förindustriella nivån 1850–1900. Det var första gången sedan november 2025 som en enskild månad åter låg över 1,5-gradersnivån.

Det betyder dock inte att Parisavtalets långsiktiga mål redan är definitivt överskridet. En enskild het månad är

något annat än ett flerårigt globalt temperaturmedelvärde.

Ändå är signalen tydlig.

Jorden fortsätter att vara ovanligt varm.

Havet kokar – bildligt talat

Även världshaven slog rekord. Den genomsnittliga havstemperaturen utanför polarområdena var 21,07 grader i augusti. Den 24 och 25 augusti nådde den dagliga temperaturen hela 21,11 grader, den högsta som registrerats i Copernicus ERA5-data.

En viktig förklaring är det växande El Niño-fenomenet i Stilla havet. Men forskarna betonar att El Niño inte ensam förklarar utvecklingen. Den långsiktiga uppvärmningen drivs framför allt av människans utsläpp av växthusgaser från bland annat fossila bränslen.

Europa fick en extrem sommar

För Västeuropa blev sommaren 2026

historisk. Juni–augusti var den varmaste sommaren som uppmätts i regionen, med ett medel på 21,69 grader – hela 2,54 grader över perioden 1991–2020. Det tidigare rekordet från den extremt heta sommaren 2003 överträffades.

Värmen följdes på många håll av torka, skogsbränder och ovanligt låga vattenflöden i stora europeiska floder som Rhen och Donau.

Men det finns också en positiv sida.

Forskarna understryker att utvecklingen inte är en naturlag som människan måste acceptera. Utsläppsminskningar, förnybar energi, energieffektivisering och klimatanpassning kan fortfarande påverka framtidens temperaturer.

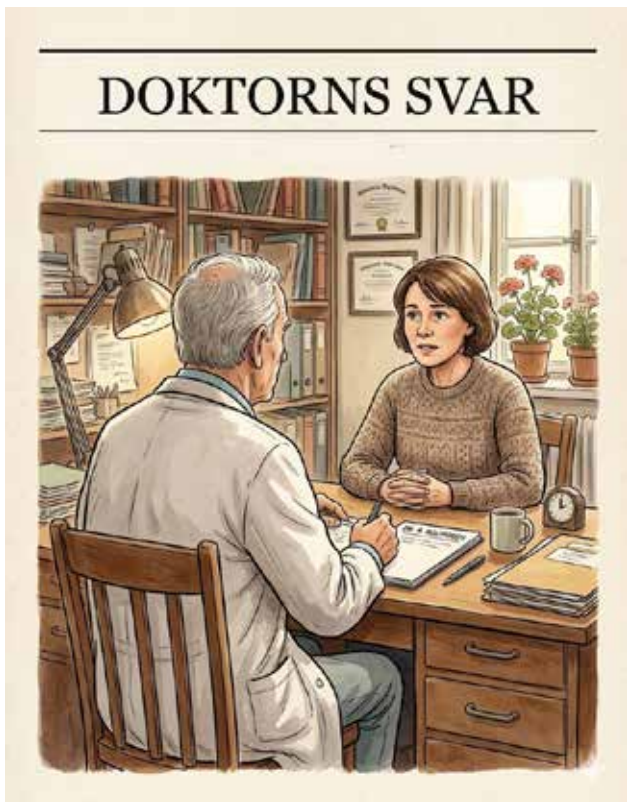
Augustirekordet är därför inte bara ett alarm – det är också en påminnelse om hur mycket som fortfarande står på spel.

Källa: Copernicus Climate Change Service, 10 september 2026

HÄLSA

DOKTORN SVARAR:

Ett äpple per dag

Fråga: *One Apple a' Day Keeps Doctors Away - Ett äpple per dag håller läkaen borta. Inne-börden av detta talesätt är alltså att om man äter ett äpple per dag så behöver man gå till läkare väldigt sällan. Finns det något vetenskapligt belägg för ett sådant påstående? Är äpplen faktiskt så väldigt hälsosamma?*

Svar: Uttrycket "Ett äpple om dagen håller doktorn borta" har blivit ett av världens mest kända hälsoråd. Men är det bara ett gammalt talesätt – eller finns det faktiskt vetenskap bakom?

Svaret är: äpplen är mycket hälsosamma, men ett enda äpple om dagen är naturligtvis ingen garanti för att slippa läkaren.

Ett medelstort äpple innehåller omkring 95 kilokalorier och ger ungefär 3 gram fibrer. Dessutom innehåller det bland annat C-vitamin och flera så kallade polyfenoler, där ibland quercetin. Äpplets fibrer, särskilt pektin, kan bidra till en bättre tarmfunktion och har i studier kopplats till gynnsamma effekter på bland annat kolesterol.

Forskningen pekar också på möjliga fördelar för hjärtat. En metaanalys av randomise-rade studier har funnit förbättringar i vissa riskmarkörer för hjärt-kärlsjukdom hos personer som åt äpplen eller äppelpolyfenoler. Samtidigt är resultaten inte entydiga och fors-

karna betonar att fler och längre studier behövs.

Äpplen har dessutom i observationsstudier förknippats med lägre risk för bland annat typ 2-diabetes och stroke. Men här kommer en viktig brasklapp: sådana studier visar samband, inte att äpplet ensamt är orsaken till den bättre hälsan. Människor som äter mycket frukt kan också motionera mer, röka mindre och ha en allmänt hälsosammare livsstil.

Och själva ordspråket har faktiskt testats! En amerikansk studie med 8 399 personer fann att de som åt ett äpple om dagen inte hade färre läkarbesök när andra faktorer räknades bort. Däremot använde de något mindre receptbelagda läkemedel.

Så nej – äpplet kan inte ersätta läkaren. Men det är ett ovanligt klokt mellanmål. Åt helst hela äpplet med skalet efter att det tvättats ordentligt. Och viktigast av allt: låt inte ett äpple bli en ursäkt för att hoppa över motion, sömn, hälsosam kost eller nöd-vändiga läkarbesök.

Forskning från 2026 bekräftar också att äpplen kan ha positiva effekter på flera hälso-markörer, men att bevisen fortfarande är för varierande för att bokstavligen säga att ett äpple om dagen "håller doktorn borta".

Kort sagt: Äpplet är ingen medicin – men det är definitivt en frukt med gott rykte och ganska goda vetenskapliga meriter.

HÄLSA

FETMA OCH INFEKTIONER

Ny studie: Extra kilon kan göra infektioner betydligt farligare

AI Image

HELSINGFORS – Förkylningen kommer, influensan slår till – och för de flesta går infektionen över efter några dagar. Men för personer med fetma kan en vanlig infektion innebära betydligt större risker än man tidigare kanske trott.

En stor finländsk och internationell studie med mer än 540 000 vuxna visar att personer med fetma hade omkring 70 procent högre risk att behöva sjukhusvård eller att dö av en infektionssjukdom jämfört med personer med normalvikt.

Forskarna följde deltagarna under i genomsnitt 13–14 år. Uppgifterna kom bland annat från finländska register och den brittiska UK Biobank-databasen. Resultaten, som publicerades i The Lancet 2026, pekar på att sambandet inte bara gäller en viss typ av smitta.

Risken stiger med vikten

Forskarna såg en tydlig utveckling: ju högre kroppsvikt, desto större risk för allvarlig infektion. För personer med ett BMI på 40 eller mer var risken ungefär tre gånger så hög som för personer med BMI 18,5–24,9.

Det handlade bland annat om influensa, covid-19, lunginflammation samt infektioner i urinvägar och mag-tarmkanal. Däremot syntes samma ökade risk inte vid hiv och tuberkulos.

Men studiens kanske mest hoppfulla besked handlar om att förändring faktiskt verkar spela roll.

Personer som gick från fetma till övervikt eller normalvikt hade 20 procent färre allvarliga

infektioner än personer vars fetma bestod. Omvänt var viktuppgång från övervikt till fetma förknippad med omkring 30 procent högre risk.

Immunförsvaret kan vara nyckeln

Forskarna tror att en möjlig förklaring är att fetma påverkar immunförsvarets förmåga att hantera infektioner. Men forskningen kan ännu inte bevisa exakt hur mekanismen fungerar.

Det är också viktigt att inte tolka resultaten som att varje person med övervikt kommer att få en allvarlig infektion. Studien är observationsbaserad och kan därför visa samband, men inte säkert bevisa orsak och verkan. BMI är dessutom ett grovt mått som inte skiljer mellan exempelvis muskelmassa och fettmassa.

Forskarna betonar samtidigt något mycket konkret: vaccinationerna bör vara uppdaterade, särskilt för personer som löper ökad risk.

Och budskapet behöver inte vara dystert. Studien ger också stöd för att förändringar i kroppsvikt kan gå åt rätt håll – och att även hälsan kan följa med.

Källa: Nyberg ST, Frank P, Ahmadi-Abhari S, Pentti J, Vahtera J, Ervasti J, Suominen SB, Strandberg TE, Sipilä PN, Meri S, Sattar N, Kivimäki M. Adult obesity and risk of severe infections: a multicohort study with global burden estimates. *Lancet* 2026; 401(10374):e2026. Doi: 10.1016/S0140-6736(25)02474-2, *Lancet* 2026.

EVENEMANG

I DAG

LOPPIS

Små fynd väntar runt hörnet – loppis i Sandviken

VASA. Ibland behöver man inte åka långt för att göra ett fynd. På söndag 13 september förvandlas Sandviken i Vasa till ett stort kvartersloppisområde. Gårdsloppis ordnas klockan 11–14, och de deltagande gårdarna märks ut med ballonger. Här kan besökare gå från gård till gård och leta efter allt från gamla prylar till sådant som någon annan länge har saknat. Evenemanget är gratis och passar både fyndjägare och nyfikna flanörer. Kanske ligger nästa stora fynd närmare än man tror – bara några steg från den egna ytterdörren.

Tid och plats: söndag 13.9 kl. 11–14, Sandviken, Vasa.

Referens: Pohjanmaan tapahtumakalenteri.

BRAGE

Skördefest med veterantraktorer och fyrbenta gäster

VASA. Hösten gör entré på riktigt när Brages friluftsmuseum ordnar traditionell skör-demarknad söndag 13 september. Mellan klockan 12 och 15 fylls området av lokala skördeprodukter, bakverk och hantverk. Besökarna kan också titta på utställningen "Utsmyckat", prova på aktiviteter på gården och träffa Korsholms vänhundar. För den som blir hungrig finns kaffe och servering i Lillstugan samt korg på gården. Och för den motorintresserade väntar dessutom veterantraktorer. Det blir med andra ord en efter-middag där både människor, hundar och gamla maskiner får sin stund i rampljuset.

Tid och plats: söndag 13.9 kl. 12–15, Brages friluftsmuseum.

Referens: Pohjanmaan tapahtumakalenteri.

METEORIA

Nedslaget som formade Österbotten – Meteorian öppen i dag kl 12-16

Här kan du utforska det 520 miljoner år gamla kratern, beundra sällsynta meteoriter och spana mot stjärnorna i observatoriet. För fågelskådare lockar tornet mitt i ett av Finlands viktigaste rastområden för tranor. I den gamla rishusmiljön väntar kafé och utställningar om allt från rymdstenar till gamla jordbruksmaskiner.

Välkommen till en resa från kosmos till åker!

Källa: <http://www.meteorio.fi>

FÖR ALLA DANSANTA

Nu blir det dans – och kaffet ingår

VASA. Dansskorna får komma fram ur garderoben. På söndag 13

september startar höstens dansserie på Pensionärernas aktivitetscenter på Ajurinkatu 14 i Vasa. Mellan klockan 16 och 19 spelar orkester och välkomnar dansare i alla åldrar. Inträdet är 15 euro och inkluderar kaffe med bulle – ett ganska bra argument för den som behöver en liten paus mellan danserna. Höstens danser fortsätter även 27 september samt 4 och 25 oktober, 8 och 22 november och 13 december. Här är det alltså fullt möjligt att både mot-ionera och fika på samma gång.

Tid och plats: söndag 13.9 kl. 16–19, Formansgatan 14, Vasa.

Referens: Pohjanmaan tapahtumakalenteri.

SEPTEMBER

WASA TEATER

"Tillsammans"-premiär den 19.9.2026

Den 19 september får "Tillsammans" premiär på Wasa Teaters stora scen i Vasa. Föreställningen bygger på Lukas Moodys sons berättelse och har dramatiserats för scen av Maria Lundström. Här flyttar publiken till ett bostadskollektiv i en Stockholmsförort – mitt i 1970-talets idealism, musik, mode och samhällsdebatt. Alla vill förändra världen – men ingen kommer överens. I kollektivet finns stora drömmar om ett annat sätt att leva. Men när människor med olika personligheter och livsval ska dela vardagen uppstår snart konflikter.

Bild: Wasa Teater

KUNTSI

Marja Piriläs Camera Obscura

19.9.2026

När höstmörkret sänker sig över Vasa tänds en helt särskild ljusmagi på Kuntsi museum för modern konst. Den 19 september 2026 öppnar den omfattande utställningen Marja Pirilä – Camera Obscura, som pågår till den 9 januari 2027.

STREETDANCE 24.9.2026

Barockmusik möter streetdance – unga dansare ger klassikerna ny energi

Barockmusiken får ett helt nytt uttryck när Vasa Baroque bjuder in till Breaking Baroque torsdagen den 24 september kl. 19.15 på Ritz i Vasa. Tillsammans med dansare från Tanssikoulu Kipinä tolkas verk av bland andra Johann Sebastian Bach, Antonio Vivaldi och Jean-Philippe Rameau i streetdance, hiphop och showdance. Koreografen Jenna Linnolahti har skapat rörelserna tillsammans med de unga dansarna Micaella Cornelio, Alissa Haataja, Susanne Hienonen, Kalle Lorenz, Fiona Puska och Benjamin Svahn. Jazzsångerskan Kaisa Sainio framför barocka sånger och Vasa Baroque Ensemble spelar under violinisten Anthony Marinis ledning. Den konstnärliga plane-ringen står Kajsa Dahlbäck för.

Föreställningen varar cirka 45 minuter, passar alla åldrar och följs av en artistdiskussion. Högstadieskolorna i Vasa, Närpes och Teuva erbjuds se den under skoltid.

Biljetter: netticket.fi/vaasa-baroque-syky-host-26

Källa: vaasabaroque.com

OKTOBER

STADSORKESTERN

Pepe Willberg 80 – en legend inom finsk musik – Kommer till Vasa den 1.10.2026

Motopark, Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0

Pepe Willberg fyller 80 i år, och jubileet kommer också att firas i Vasa. Torsdagen den 1 oktober 2026 klockan 18.00 kommer jubileumskonserten "I got everything from life" att hållas i Vasa stadshus. Willbergs karriär började redan på 1960-talet, så det blir en rejäl resa tillbaka i tiden till Finlands populärmusikhistoria på scenen. Vaasa stadsorkester kommer att dirigeras av Satu Simola, och Willberg får sällskap av Pete Nikkinen, Ako Kiiski, Leevi Leppänen och Lauri Schreck. Programmet kommer att innehålla välkänd musik från årtiondena, och kvällen kommer även att innehålla berättelser om stadierna i en lång karriär. 80 år och mer än sex decennier av musik – den har redan ett sådant repertoar att det inte borde saknas sånger att sjunga direkt. Plats: Vasa stadshus, Senaatsgatan 1, Vaasa. Tid: 1.10.2026 kl. 18.00.

RITZ

Michael Bleu och Emma Darling värmer upp Ritz med soul 2.10.26

Vasas egen soulröst Michael Bleu (Mikko Kananoja) återvänder hem och tar med sig en kväll full av ikoniska soulklassiker och amerikanska hits till Ritz-scenen. Kvällen kommer också att stödjas av Emma Darling. Bleus varma retro-soul-stil och scenkarisma lovar en uppslukande upplevelse. Lokala rötter och en stark föreställning gör kvällen till ett enkelt val för dem som längtar efter soulfylld musik. Den stämningsfulla hallen på Ritz är perfekt för en sådan här konsert. Referenser: ritz.fi

VASA STADSTEATER

Näytelmä joka menee pieleen

Regisserad av Sari Siikander garanterar denna fysiska komedi överraskande situationer och exakt tajming. Om du inte har sett när en teaterföreställning går helt fel, är det din chans nu.

Premiör 8.10.26

HELSINGFORS BOKMÄSSA

22-25.10.2026

Orden får huvudrollen på Bokmässan i Helsingfors

Språket står i centrum när Helsingfors Bokmässan samlar litteratörer i höst. Den 22–25 oktober 2026 fylls Mässcentrum i Helsingfors av författare, böcker och diskussioner – med nästan tusen programpunkter på schemat. Årets tema är Kieli / Språk / Language. Fokus ligger på språkets kraft, utveckling och betydelse – från finskans framtid till

USA

DONALD J TRUMP

Trump ritar om kartan – Kanada, Grönland och Mexiko blir plötsligt USA

Donald J. Trump
@realDonaldTrump · 2d

WASHINGTON – En karta kan säga mer än tusen ord. Donald Trump valde på Labor Day-helgen att låta en karta säga något mycket större: i bilden som publicerades på Truth Social täcks Kanada, Grönland, Island, Mexiko, Centralamerika och Karibien av den amerikanska flaggan. Hela området är märkt "United States of America".

Trump gav ingen närmare förklaring till bilden, som publicerades den 7 september 2026. Men budskapet väckte omedelbart internationell uppmärksamhet.

I flera år har Trump talat om att USA borde ta över Grönland och har också beskrivit Kanada som ett land som i framtiden kunde bli USA 51 delstat. Nu har den retoriken fått en spektakulär visuell version.

Reaktionen lät inte vänta på sig. Island kallade den amerikanske ambassadören Billy Long till utrikesministeriet den 8 september och beskrev kartan som "helt olämplig". Danmark och Grönland har också markerat att Grönland inte vill bli amerikanskt.

Kartan förändrar naturligtvis inte ett enda lands gränser. USA president kan inte ensi-digt annektera Kanada, Mexiko eller Grönland genom ett inlägg på sociala medier.

Men bilden visar hur Trump använder Truth Social för att kommunicera sin vision – ofta med bilder som är betydligt mer dramatiska än traditionella diplomatiska uttalanden.

Källa: Truth Social

Trump lovar 5 000 dollar till amerikanerna – men bara om Republikanerna vinner

DALLAS – Ett politiskt vallöfte med en prislapp på över tusen miljarder dollar. Donald Trump lovade den 9 september 2026 att amerikanska vuxna kan få 5 000 dollar var om Republikanerna behåller kontrollen över både representanthuset och se-

naten efter höst-tens kongressval.

Trump presenterade idén under Republikanernas första nationella kongress inför mel-lanårsvalet, i Dallas, Texas. Han kallade betalningen en "Trump Dividend".

Löftet är spektakulärt – men också ekonomiskt och juridiskt komplicerat. Bedömning-ar pekar på en total kostnad på omkring 1,35 biljoner dollar. Presidenten kan inte själv besluta om en sådan utbetalning utan kongressens medverkan.

Vicepresident JD Vance har senare antytt att de rikaste amerikanerna eventuellt skulle kunna lämnas utanför och att tullintäkter skulle kunna användas för att finansiera ut-betalningarna.

Problemet är att tullarna enligt ekonomiska bedömningar inte kommer i närheten av att ensamma täcka hela kostnaden.

Förslaget kommer samtidigt som Republikanerna försöker mobilisera väljare inför mellanårsvalet den 3 november 2026. Trump gör valet till en folkomröstning om hans politik och varnar för vad som kan hända om Demokraterna tar kontrollen över kongressen.

Om 5 000-dollar-löftet någonsin blir verklighet återstår alltså många frågor.

Men en sak är redan säker: Trump har lyckats göra höstens val ännu mer dramatiskt.

Källa: Truth Social och Donald Trumps tal i Dallas

RYSSLAND

RYSSLAND

Kritisk analys av den ryska regeringens narrativ om Ukraina

DEN RYSKA REGERINGENS försök att rättfärdiga invasionen av Ukraina i februari 2022 utgör en mästarklass i historierevisionism, avvikelser och beväpning av legitima geopolitiska intressen för att maskera imperialistiska ambitioner. Det ryska konventionella narrativet, som konsekvent främjas genom officiella kanaler, bygger på en rad sammanhängande lögnar som förtjänar systematisk vederläggning.

Myten om Natos utvidgning

Rysslands kanske mest ihärdiga påstående är att Natos expansion "tvingade" Rysslands hand. Detta argument ger i grunden en felaktig bild av både Natomedlemskapets karaktär och Rysslands egen roll i att driva östeuropeiska länder mot alliansen. Medlemskapet i Nato är frivilligt och kräver omfattande demokratiska reformer – egenskaper som gjort dessa länder säkrare och mer välmående. Påståendet att Ryssland har en legitim intressesfär över sina suveräna grannar är en återgång till 1800-talets imperialistiska tänkande, som inte har någon plats i modern internationell rätt.

Dessutom har Ukraina aldrig varit på väg mot ett Nato-medlemskap. Toppmötet i Bukarest 2008 erbjöd endast vaga framtidsutsikter, inte konkreta planer på medlemskap. Om Natos utvidgning verkligen oroade Ryssland, så är en invasion av Ukraina – som garanterar permanent förstärkning av Nato vid Rysslands gränser – en spektakulärt skadlig strategi.

"Avnazifiering"

Rysslands påstående att Ukraina behövde "avnazifiering" är särskilt cyniskt med tanke på att Ukraina valde en

judisk president 2019 med 73 procent av rösterna. Även om det finns högerextrema element i alla samhällen, får högerextrema partier i Ukraina konsekvent ett minimalt stöd – ofta mindre än 2 procent. Detta står i skarp kontrast till Rysslands egen Wagnergrupp, som öppet använde nazistiska symboler och rekryterade från extremistnätverk.

Den historiska ironin är djupgående: Ryssland väcker minnen av kampen mot fascismen när landet för ett anfälls-krig som återspeglar fascistisk taktik – mot civila, tvångsdeportering av barn och försök att utplåna Ukrainas nationella identitet.

Historisk förvrängning och kejsarlig nostalgi

Ryska narrativ framställer konsekvent Ukraina som en konstgjord konstruktion snarare än att erkänna dess årtusenåriga distinkta kulturella och politiska utveckling. Påståendet att ryssar och ukrainare är "ett folk" som artificiellt separerats ignorerar Ukrainas sekellånga motstånd mot ryskt styre, från kosackuppror till 1900-talets självständighetsrörelser.

Denna historierevisionism legitimerar territoriella erövringar genom att förneka ukrainskt inflytande och status som stat – en klassisk imperialistisk taktik som använts genom historien för att rättfärdiga assimilering av angränsande territorier.

Den påstådda västerländska provokationen

Det kanske mest fundamentalt felaktiga är argumentet att västvärldens agerande "provocerade" fram invasionen. Detta narrativ berövar ukrainarna deras

handlingsfrihet i sina egna demokratiska val samtidigt som Ryssland framställs som ett passivt offer snarare än en aggressiv aktör. Tidslinjen i sig underminerar detta påstående: Ryssland inledde sin aggression 2014, inte som svar på någon omedelbar Nato-aktion, utan efter Ukrainas demokratiska revolution som hotade Putins egen auktoritära modell.

Verkligheten bakom retoriken

Bevisen tyder överväldigande på att Rysslands invasion inte beror på legitima säkerhetsproblem utan på Putins beslutsamhet att återupprätta imperialistisk kontroll och förhindra en framgång för demokratin vid Rysslands gränser. Interna ryska dokument och uttalanden avslöjar mål för regimskifte, territoriell uppdelning och kulturell eliminering – mål som inte har något att göra med Nato eller västerländsk "provokation".

Det tragiska är att dessa falska narrativ inte bara rättfärdigar förödande aggression utan också fångar Ryssland i en konflikt som inte tjänar något genuint ryskt intresse. Genom att sprida dessa myter säkerställer den ryska regeringen fortsatt internationell isolering, ekonomisk skada och militära förluster – allt medan ukrainskt motstånd fortsätter att visa att imperialistiska drömmar är bankrutta på 2000-talet.

Verklig säkerhet för Ryssland skulle komma från fredlig samexistens med välmående demokratiska grannar, inte från den omöjliga uppgiften att upprätthålla ovilliga imperialistiska undersåtar med våld.

UKRAINE PRESIDENT

The President Discussed Ukraine’s Defense Needs and the Necessity of Progress in Diplomacy with Mark Rutte and Alexander Stubb

President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy held phone calls with NATO Secretary General Mark Rutte and President of Finland Alexander Stubb.

The Head of State briefed them on the situation with Russian strikes, Ukraine’s defense needs, and preparations for meetings with envoys of the President of the United States.

“Mark and I see the need for progress in diplomacy in the same way, and the meetings taking place in the coming days

dymyr Zelenskyy said following his conversation with the NATO Secretary General.

The President thanked the partners for hearing Ukraine’s need to cover the gap in defense funding and for working on this.

Mark Rutte briefed the President on his conversations regarding the financing of the PURL initiative and the Patriot missiles Ukraine needs.

The Head of State thanked the President of Finland for keeping Ukraine front and center and for

greater security to both countries and peoples.

“We must do everything possible to end this insane Russian war and guarantee a normal life. We are working together,” Volodymyr Zelenskyy stressed following his conversation with the President of Finland.

Alexander Stubb assured him of Finland’s steadfast support for Ukraine and the peace process. The leaders coordinated their next steps.

Read more: [https://www.president.](https://www.president.https://www.president.)

COPYRIGHT: The Presidential Office of Ukraine. All materials featured on this site are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Alexandra Frosterus-Sältin
6.12.1837, Ingå
29.2.1916, Vasa
Kvistplockande gumma, 1875
Bild: Finlands Nationalgalleri / Jenni Nurminen

1984
EN ROMAN AV
George Orwell
Del 44

Det räckte med att hon iakttog honom. Förmodligen hade hon sett honom gå in på krogen också.

Det var en ansträngning att gå. Glasklumpen i fickan slog mot hans lår vid varje steg, och han var halvt inställd på att ta ut den och kasta bort den. Det värsta var smärtan i magen. Under ett par minuter hade han en känsla av att han skulle dö om han inte kom fram till toaletten snart. Men det skulle inte finnas några offentliga toaletter i ett kvarter som detta. Sedan gick krampen över och lämnade en molande värk efter sig.

Gatan var en återvändsgränd. Winston stannade, stod i flera sekunder och funderade på vad han skulle göra, sedan vände han sig om och började gå tillbaka i sina steg. När han vände sig om slog det honom att flickan hade passerat honom för bara tre minuter sedan och att han förmodligen skulle kunna hinna ikapp henne genom att springa. Han kunde hålla henne på

spåren, tills de voro på någon lugn plats, och sedan krossa hennes skalle med en kullersten. Glasbiten i fickan skulle vara tung nog för jobbet. Men han övergav genast idén, eftersom till och med tanken på att anstränga sig fysiskt var outhärdlig. Han kunde inte springa, han kunde inte utdela ett slag. Dessutom var hon ung och lustig och skulle försvära sig. Han funderade också på att skynda sig till Folkets hus och stanna där tills stället stängde, för att på så sätt skaffa sig ett partiellt alibi för kvällen. Men det var också omöjligt. En dödlig slöhet hade gripit tag i honom. Allt han ville var att komma hem snabbt och sedan sätta sig ner och vara tyst.

Klockan var efter tjugotvå timmar när han kom tillbaka till lägenheten. Lamporna skulle släckas vid huvudgatan klockan halv tre. Han gick in i köket och svalde nästan en tekopp Victory Gin. Sedan gick han fram till bordet i alko-ven, satte sig och tog fram dagboken ur byrålå-

dan. Men han öppnade den inte genast. Från TV-skärmen hördes en skräpig kvinnoröst som skrek en patriotisk sång. Han satt och stirrade på bokens marmorade omslag och försökte förgäves stänga rösten ute ur medvetandet.

Det var på natten som de kom för att hämta dig, alltid på natten. Det rätta var att ta livet av sig innan de fick tag på dig. Utan tvivel fanns det de som gjorde det. Många av försvinnandena var i själva verket självmord. Men det krävdes desperat mod för att ta livet av sig i en värld där skjutvapen, eller vilket snabbt och säkert gift som helst, var helt omöjligt att få tag på. Han tänkte med ett slags förvåning på smärtans och rädslans biologiska meningslöshet, på människokroppens förräderi som alltid fryser till tröghet i just det ögonblick då en särskild ansträngning behövs. Han kunde ha tystat den mörkhåriga flickan, om han bara hade agerat tillräckligt snabbt; Men just på grund av den extrema faran hade han förlorat förmågan att handla. Det slog honom att man i stunder av kris aldrig kämpar mot en yttre fiende utan alltid mot sin egen kropp. Till och med nu, trots ginen, gjorde den molande värken i magen det omöjligt att tänka på något annat.

HUMOR FÖR ETT-HUNDRA ÅR SEDAN

LÅNGSAMT TÅG

Föga snabbgående tåg.
Passageraren: Säg kan vi inte komma litet fortare till sta'n?
Stinsen: Det kan vi ju, men vi borde nog ta me oss tåget.

TUSEN HEMORROJDER

Två fyraåriga flickor resonera: Den första: Min pappa är så rik att han äger flere stenhus och fabriker.
Den andra: Vad ä' de', men min mormor har tusen hemorroider.

FÖR SISTA GÅNGEN.

— Jaså. du ska' gifta dej. Johan?
— Jo, dom ba' för mej i kyrkan för sista gången i söndags.

HÖGST MÄRKVÄRDIGT.

En bonde inifrån Savolux hade kommit med sin gumma till en kuststad på besök. På kvällen voro de ute och promenerade på kajen. Plötsligt fick gumman syn på en fyr, som vur placerad utanför inloppet. Sedan hon en stund stått och sett på den. vände hon sig till mannen: - Har du sett på maken. Matts? Nu liar di där ute tänt det där ljuset minst tretti gånger, orh varenda gång har det slocknat igen.

HAR DU SETT PÅ

— ? Har du någonsin sett den onde?
— Nej, aldrig!
— Här ska du få se honom (visar sin tomma portmonnä). Den är ju tom! Ja. är det inte fan, det?

FRI, FRIARE ...

Lärarinnan: — Hur heter komparativus av fri?
Laura: — Friare. Lärarinnan: — Och superlativus?
Laura: — Bröllop.

VAGABONDER EMELLAN.

Kalle:
— Hör'r'u du, Pelle, vi är allt bättre lottade än alla grevar nrh baroner.
Pelle:
— Hur så då?
Kalle:
— Jo, sirrdu, vi kunna inte gifta oss under vårt stånd.

VACKERT UTSEENDE

— Och så har han så vackert uttryck i ansiktet.
— Ja, var sku' han annars ha det då?

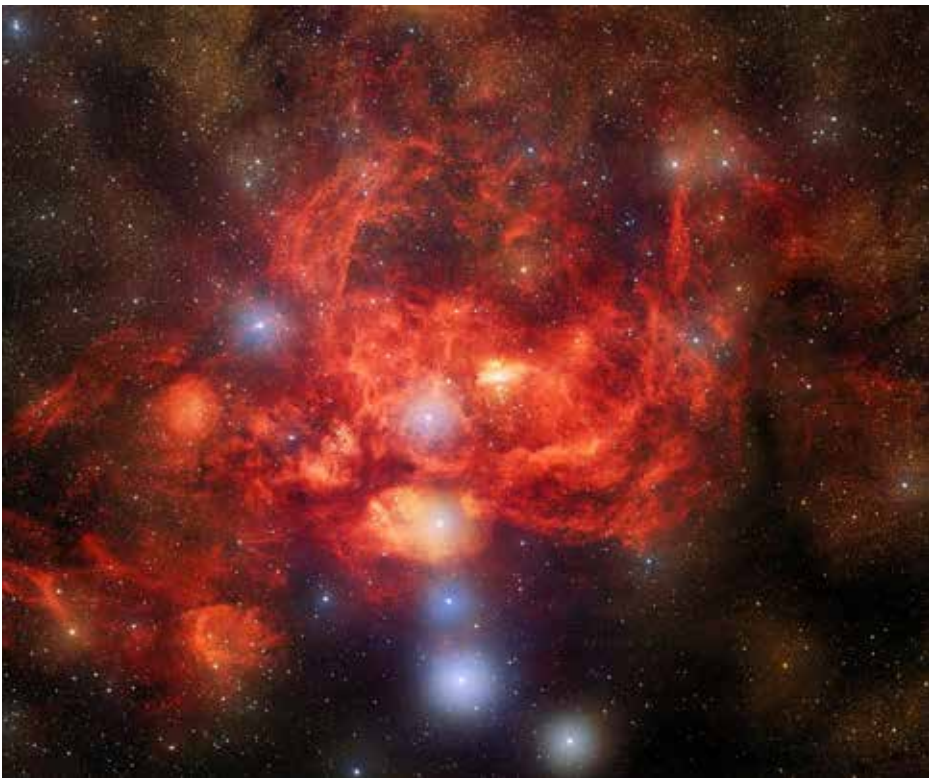
I SKOLAN

Läraren: Nå Karl, kan du nämna ett par exempel på nånting som är genomskinligt.
Karl: Ett spjälstaket och ett nyckelhål.

TID ATT GIFTA SIG

— Maud gick till en astrolog för att fråga när det var bäst för henne att gifta sig.
— Nå vad sa han henne.
— Han såg på henne ett tag och sa henne, att hon skulle gripa första bästa tillfälle.

Astronomic picture of the week:

Dark Energy Camera Captures Bright, Young Stars Blazing Inside Glowing Nebula

This image reveals bright, young stars surrounded by billowing clouds of dust and gas inside NGC 6357, which is also known as the Lobster Nebula.

Credit: CTIO/NOIRLab/DOE/NSF/AURA

T.A. Rector (University of Alaska Anchorage/NSF NOIRLab), J. Miller (Gemini Observatory/NSF NOIRLab), M. Zamani & D. de Martin (NSF NOIRLab)
Creative Commons Attribution 4.0 International License

BLOGGSKRIBENTER

Skriv i Wasa Dagblad – Vi söker blogg författare!

Älskar du att dela med dig av dina tankar, erfarenheter eller kunskaper? Wasa Dagblad söker nu engagerade blogg-skribenter som vill skriva intressanta och inspirerande texter för våra läsare.

Oavsett om du gillar att skriva om lokala nyheter, kultur, livsstil, företagande eller personliga reflektioner – din röst är välkommen hos oss!

Att skriva för *Wasa Dagblad* är ett utmärkt sätt att nå en bredare publik, knyta kontakter och utveckla din kreativitet. Ingen tidigare erfarenhet krävs – allt du behöver är idéer och entusiasm! Vi uppskattar olika perspektiv och nya röster som speglar vår gemenskap.

Intresserad? Skicka din bloggidé eller ett kort prov till oss, så publicerar vi gärna dina texter. Var med och gör *Wasa Dagblad* till en plats för meningsfulla diskussioner och engagerande berättelser!

Kontakta oss på wasadagblad@gmail.com för mer info. Vi ser fram emot att höra av dig!

WASA DAGBLAD

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. . På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna! Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.
Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Vasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .

E-post: wasadagblad@gmail.com

FRÅN LÄSARNA

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt kommer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning.
Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till: wasadagblad@gmail.com

ANNONSERA I WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermoderna dagstidning.

Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png,

WASA DAGBLAD
wasadagblad@gmail.com

HOROSKOP FÖR SEPTEMBER 2026

Septemberhoroskop för de glutenfria stjärnorna

Väduren (21 mars–19 april)
Du marscherar modigt in i september – rakt förbi brödkorgen. Vänner beundrar din självkontroll, även om vitlöksbrödet flörtar med dig.

Oxen (20 april–20 maj)
Hemmamys och comfort food lockar, men din inre gourmet hittar glädje i nya glutenfria recept. Septembers motto: brownies kan fortfarande förändra livet.

Tvillingarna (21 maj–20 juni)
Social kalendern är full – lyckligtvis har du bemästrat konsten att diskret fråga servitören om korskontaminering. Din charm löser alla menypproblem.

Kräftan (21 juni–22 juli)
Din känsliga mage möter din känsliga själ. Stjärnorna visar att det väntar ett överflöd av glutenfria godsaker precis när du behöver dem som mest.

Lejonet (23 juli–22 augusti)
Allas ögon på dig vid matbordet. Med självförtroende visar du att glutenfritt inte är en begränsning – det är ett kulinariskt äventyr. Applåder garanterade.

Jungfrun (23 augusti–22 september)
Detta är din månad! Organisationen glänser: du märker dina mjölsorter, erövrar köket och blir en glutenfri trollkarl. Vännerna ber om dina recept.

Vågen (23 september–22 oktober)
Du väger dina alternativ mellan havremjolk och mandelmjolk – balans är allt. Oroa dig inte, båda går utmärkt med dina kakor.

Skorpionen (23 oktober–21 november)
Passion är temat – även för glutenfri pasta. September bjuder på intensitet, men kom ihåg: inte varje diskussion om pizzabottnar behöver sticka.

Skytten (22 november–21 december)
Äventyr väntar! Du upptäcker ett nytt glutenfritt café eller ett recept som gör resor mindre

riskfyllda. Din optimism smittar mer än surdegstart.

Stenbocken (22 december–19 januari)
Praktisk som alltid planerar du i förväg: snacks i väskan, glutenfria kex i bilen. September belönar din förutseende med stressfria utflykter.

Vattumannen (20 januari–18 februari)
Innovation styr din kost denna månad. Kikärtsplättar? Blomkålspizzabotten? Stjärnorna applåderar dina djärva experiment. Även skeptiker frågar efter mer.

Fiskarna (19 februari–20 mars)
Drömskt september bjuder på tröst i soppor och säkra brödalternativ. Lita på din intuition – den leder dig till de mysigaste glutenfria sammankomsterna.

September bevisar: du behöver inte gluten för att glänsa.